

Setembre cultural | | Actualitzat el 29/12/2023 a les 11:13

Alba Bresolí: «Des del moment que crees un sol pla ja estàs decidint on, com i a qui poses al centre, qui i què fas que parli i què no»

Entrevista a Alba Bresolí (Muntanyola, 1995), documentalista i programadora. Recentment, ha estrenat el curtmetratge documental 'El día que volaron la montaña', el seu primer treball professional de bracet amb la productora catalana Polar Star Films | «M'és útil recordar-me sovint la concepció cinematogràfica per la qual aposto: un cinema col·laboratiu, respectuós amb les persones i els espais i amb una dosi ben mesurada d'imprevist, temps i intuïció»

Alba Bresolí durant una xerrada al Festival de Màlaga | Festival DocsBCN

És hora de dinar i sembla que les presses poden esvair-se, que el món pot aturar-se. Som a la Balmesina, en ple carrer Balmes, un dels més llargs de la ciutat barcelonina. També sembla un matí llarg per Alba Bresolí, que abraça la conversa com si d'una pausa anhelada es tractés després d'un matí convuls. La longitud de la urgència comença a escurçar-se i el to de veu de l'Alba camina, ara més lax, sobre l'afany d'un entreacte. Durant aquest interregne parlo amb ella sobre la construcció de narratives socials a través del cinema i el gènere, sobre els límits i la dignificació de la vida, sobre el pes de les arrels en el món rural i la configuració d'un relat aterrat i responsable.

Berlín, Barcelona i una filmografia de tres curts, entre altres. Tinc la sensació que amb vint-i-vuit anys has fet moltíssimes coses. No sé si això significa que amb més o menys fortuna has tingut el temps i els recursos per a dur-les a terme.

Sí que vaig tenir la sort que als divuit anys no vaig anar directament a estudiar, sinó que vaig marxar a Berlín un any a fer un curs d'integració. Tanmateix, des dels catorze anys treballava a la casa rural dels meus pares i tenia estalvis. Per això, als divuit, vaig poder dedicar un any a pensar què volia fer. Amb el temps he aconseguit trobar el balanç entre la feina del dia a dia i els projectes a llarg termini. Durant l'any dels divuit vaig adonar-me que tenia il·lusió pel món de la fotografia i el documental. Ara bé, no em considero una persona que ha tingut recursos propis fàcils. De fet, el finançament dels meus projectes mai ha estat propi. N'és un exemple el primer curt professional, *El día que volaron la montaña*, el finançament del qual ha estat íntegrament públic.

Així doncs, tant a tu com a la teva germana Aida, també cineasta, se us ha empeltat que la feina ha de ser tan important com present?

Sí, però també se'ns ha donat la llibertat de poder gaudir del procés. Som una família de classe treballadora, però la mare ens ha repetit mil vegades que cal saber trobar un límit per a no deixar-nos explotar: «La feina és feina», diu. El problema és quan es barregen feina i passió. En aquest sentit, la meva germana m'ha obert camí.

De fet, en la confusió entre feina i passió el capital configura sovint la trampa de la consigna delusòria: «Escull una feina que t'agradi i no hauràs de treballar mai més».

Majoritàriament, treballes en condicions precàries, però el projecte t'agrada, te'l sents teu i te l'estimes; sempre pesa més aquest vincle.

Imagino que passa amb el curtmetratge *El día que volaron la montaña* (2022). La denúncia social és palpable. Des del punt de vista cinematogràfic, es pot mirar el món rural i no emanar-ne un acte polític?

Crec que no es pot i em sembla bo que no se separi la política del cinema. Al capdavant, hem d'entendre que la política és a tot arreu. Des del moment que crees un sol pla ja estàs decidint on, com i a qui poses al centre, qui i què fas que parli i què no. Només aquest plantejament ja és polític. La primera cosa que vaig aprendre del màster de Documental (UPF) va ser que la peça mai serà objectiva. Com a programadora també ho percebo. De quina manera et posicionen com a cineasta? Tens respecte a qui parla? Deixes espai? Crees la narrativa adequada?

Aleshores, creus que t'emociona més la idea de poder estar amb algú, d'acompanyar-lo? Hi trobes més organicisme?

Totalment. M'he adonat que té molt més sentit connectar amb històries reals i poder-les reproduir col·lectivament.

En el cas de *El día que volaron la montaña*, et proposes testimoniar l'existència quotidiana dels germans Guallar, els únics habitants del poble d'Escó, expropiat per l'alçament d'un pantà l'any 1959 i, ara, amenaçat de nou per la construcció d'una autopista.

Per a mi era molt important fugir del populisme i no reproduir una visió idealitzada del món rural perquè no és així; el món rural és molt dur. De la mateixa manera que hi ha precarietat a la ciutat també en trobem al camp. Tenia molt clar que la via més interessant per retratar-los era la quotidianitat succeïda en diferents moments de l'any: com és la seva vida quan travessen un hivern en què les nevades abunden o també com és la vida en un estiu a quaranta graus. A partir de les converses que teníem, sortien les escenes. Per tant, jo no amago la meua veu ni la meua presència a la pel·lícula. Ho faig així perquè em sembla un gest d'honestedat cap a l'espectador.

Bresolí creu que no es pot ni s'ha de separar la política del cinema. Foto: Ben-Guez

Dotar el film amb la presència de la teva veu era una decisió orquestrada o va anar emergint a mesura que avançaves en el procés?

En realitat, mai sabia del cert què havia d'acabar sent aquest documental i això és positiu i complicat a la vegada, ja que moltes decisions es prenen en el muntatge. Confies en la intuïció, la connexió amb les persones amb les quals estàs gravant i en el procés. Hi havia una evolució llarga i, per tant, una confiança. Tenir una persona al darrere que parla, que no és una càmera invisible, és tota una declaració d'intencions.

Eren decisions de l'Alba o decisions de l'equip?

Decisions de l'equip on hi havia la productora. Amb qui vaig treballar més colze a colze va ser amb Nila Núñez, l'editora, la guionista Laia Manresa i també Ben Guez, director de fotografia, que em va acompanyar a tots els viatges i durant tot el procés Cada cop m'adono més que la creació en cinema no és mai d'una sola persona.

Així doncs, és quan parles amb els altres que hi veus clar?

Sí, que avanço en el procés creatiu. Cal dir que és un procés amb moltes capes. A l'inici, vaig començar sola i més tard va entrar la productora. Ara bé, jo no vaig tenir mai una visió completa del curt, ho vam anar trobant a mesura que controlàvem el relat i l'enregistrament. Em sembla útil recordar-me sovint que existeix aquesta manera de treballar, que no s'abandona a la incertesa però tampoc la defuig.

Si haguessis de definir amb tres paraules la concepció cinematogràfica d'Alba Bresolí, quines serien?

Sempre dic frases i no paraules, aquest és el meu problema. Empatia, col·laboració i comprensió amb les persones i l'espai, la força de l'imprevist i creure en la intuïció. A vegades em fa una mica de por el concepte i la durada de la figura del "creador", no hi crec. A mi m'agrada un cinema que es pugui fer amb anys.

Necessitar temps potser no és una qüestió de gosadia, sinó d'honestat.

Exacte. De fet, mai m'ha sortit gaire bé això de fer encàrrecs perquè t'obliga a quadrar fases i mètodes de producció que difícilment encaixen en la meua manera de treballar.

Darrerament, la col·laboració que comentes es fa molt palesa en el teixit cultural del país. A banda, la sororitat potser ha esdevingut un element clau en projectes més o menys emergents i, especialment, en professionals que trobeu talent i emmirallament amb les vostres amigues i companyes.

Abans tenia la concepció que en el cinema hi havia més competició. Ara, però, sento que a Catalunya hi ha admiració mútua i que passen moltes coses en aquest lloc de l'altre. Em sento tranquil·la en saber que en l'àmbit cinematogràfic, sobretot en el documental, hi ha intercanvi. En el meu cas, puc treballar amb amigues com la Nila. Hi ha directores amb qui ens truquem per escriure. Per exemple, en el nou curt que estic preparant, treballo amb la poeta Raquel Santanera, de Manlleu. N'estem escrivint juntes la veu en off.

Ara que la qüestió de l'abandó de les zones rurals es troba en auge en discursos narratius especialment literaris i cinematogràfics, sembla que les cineastes heu trobat en aquests espais històries per explicar lluny de la ciutat. Dic les cineastes perquè últimament aquesta mirada fora de l'urbs i també cap als marges és marcadament femenina i feminista. Meritxell Colell, Carla Simón, Elena Trapé, Alba Cros, Elena López o Rocío Mesa són només alguns noms que se m'acudeixen ara mateix. Sou moltes les que formeu part d'una nova generació de dones joves (i) cineastes. De fet, tu ets la més jove de les professionals que cito.

Tinc pràcticament la certesa que els noms i els projectes augmentaran i es diversificaran. Per això, entre altres motius, val la pena seguir aquesta direcció talment comunitària i descentralitzada. La diversitat de cineastes és un dels símptomes que el cinema, a casa, gaudeix d'un bon estat de salut perquè comença a ser més equitatiu, inclusiu i també identitari. És un cinema que planteja qüestions com el gènere, la vinculació amb la terra o la dicotomia jove-vell. Per tant, és un contingut sensible, les creadores del qual saben bé que cal temps i, sobretot, espais segurs per a desenvolupar-lo. Si hi ha espais segurs, no hi ha perill. Aquí hi ha molt mèrit per part de la plataforma Dones Visuals.

La cineasta durant el debat 'Aproximacions feministes a la muntanya i al món rural', organitzat per l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central. Foto: Anna Pujol Navarro

Aquesta aproximació a la Catalunya rural, a voltes amb visions crepusculars que aborden el despoblament, el capitalisme o els temps moderns, em remet a Rosa Cerarols, fundadora de Konvent i coeditora de *L'altre món rural* (Tigre de paper, 2022), quan diu que «el món rural no torna, sinó que havíem deixat de mirar-lo». Com mirem el món rural a Catalunya? Aquest esguard s'adequa a la manera com l'acabem explicant?

Penso que d'ençà de la Covid hi ha hagut un moment de retorn, d'adonar-se que es poden fer moltes coses i hi ha moltes possibilitats. Tornar al món rural és una opció que al final t'està assegurant disposar d'una xarxa i desenvolupar-te amb més cura i llibertat. Crec que val la pena seguir aquesta línia. N'és un exemple A Cobert, un espai de pensament crític a Moià. Hi ha moltes llacunes en la nostra mirada i una d'important és la concepció dels ancestres i la poca sensibilitat quant a la memòria i el patrimoni popular. Falta donar-hi més espai i utilitat.

Vas néixer a Muntanyola ara fa vint-i-vuit anys. Què creus que n'és d'aquella Alba nascuda al sector central de la plana de Vic? Què portes de l'ahir a l'Alba d'avui?

Muntanyola em va donar una infància molt lliure. Vaig poder créixer en una casa que està al mig del bosc, fet que provocava sovint que vingués gent de fora. Aquí diria que va néixer la curiositat cap a les persones. Fins als nou anys vaig creure que al bosc només hi havia fades i follets, ja que la meua germana m'escrivia cartes com si fos un follet i hi mantenien correspondència. D'aquí va emergir també una relació harmoniosa amb l'exterior, però no tant amb la llar, l'interior, on hi ha

més monstres, més dolor, més trampes. Trobo a faltar el bosc, per això sento que intuïtivament sempre busco llocs on recuperar i nodrir-me d'aquesta connexió.

***El día que volaron la montaña* és una història d'un arrelament insòlit. Fins a quin punt hi ha referents espacials o elements autobiogràfics?**

Crec que vaig connectar amb els tres germans precisament per haver compartit una infància bastant natural i solitària avesada al bosc i a la muntanya. Em va captivar la seva coherència.

A vegades potser falta precisament coherència en els discursos cinematogràfics sobre el món rural. Hi ha una coherència forta quan hi vols viure i en vols viure.

Crec que en el gènere documental té ben poc sentit capgirar veus i llocs i això passa quan hi ha una absència de coneixement pràctic, d'entendre el terreny, i em desconcerta que succeeixi amb tanta facilitat en el cas del ruralisme. Quan un creador posa una mirada vehement i tramposa en el món rural l'espai entre el desconeixement, el bucolisme i la corruptela del *beatus ille* és molt i molt petit. A l'altre cantó d'aquesta idea trobem el propòsit de *El día que volaron la montaña*: malgrat ser conscients que el sistema els força a canviar la manera de viure, els germans es resisteixen a veure caure la muntanya. Ara també estic molt en contacte amb pastors i pastores arran d'un nou projecte coproduït pel CCCB i Dones Visuals en el marc del programa *Simfonies de ciutat*. Els pastors són un col·lectiu que em remet a la mateixa idea de coherència i continuïtat. D'aquestes qüestions en parla molt Vanesa Freixa, activista rural, a qui tinc una admiració absoluta.

L'interès pel domini de la naturalesa i els límits entre la natura i l'ésser humà. No defuges aquest llenguatge narratiu que és avui tan teu, tan indubtablement matèria Alba Bresolí.

Crec que m'interessa poder retratar o acostar-me a les contradiccions entre el sistema i la naturalesa. M'agrada treballar amb la idea del perill, de la gairebé extinció, dels vestigis. Precisament a raó d'aquesta propensió soc d'aquelles que pensa que, malgrat com va el món, encara no està tot perdut.